

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

Sect. I. An recuperetur gratia correspondens meritis præcedentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

quod dānatus patitur propter mortale, aliud quod patitur propter veniale: pœna enim venialis præscindit per se ab obstinatione contracta per mortale, & ordinatur de se ad correctionem, sicut si aliquis propter delictum priuaretur bonis omnibus; & hic ipse esset prius in carcere propter debitum pecuniarum pareretur sanè carceris incommoda, quandiu non soluit, licet propter coniunctionem cum illo alio delicto esset impotens soluendo, & fieret per accidens diuturnior carceris pœna.

44.

Ad do tamen damnatum non ita esse obstinatum in malo, ut amittat omnem potentiam etiam physicam ad resipiscendum saltem actu naturali: habet enim vere potentiam physicam ad non peccandum alioquin non peccaret in odio Dei: sufficit autem hæc potentia, ut possit pœna peccati venialis ex se ordinari ad eius correctionem, licet certissimum sit nunquam corrigendum. In hoc ergo consistit eius miseria, quod ex vno capite videt malitiam sui peccati, & potest saltem physicè actu naturali eam odio habere; ex alio autem capite propter peccatum mortale priuatur omni auxilio congruo ad resipiscendum etiam naturalem, quare sicut manet ei libertas ad peccandum: manet etiam libertas sufficiens, ut pœna peccati venialis ex se ordinetur ad eius correctionem, licet aliunde certum sit nunquam corrigendum in pœnam peccati mortalis. Quamvis ergo pœna non ordinetur ad correctionem illius, qui nullo modo potest corrigi, ut in amente, vel dormiente, &c. Caterum in eo, qui potest aliquo modo resipiscere valde congruit ordinari pœnam temporalem ad eius correctionem, ut diximus: Est enim pœna sicut reprehensio, aut exprobratio quædam delicti: quare sicut exprobratio in eo, qui potest corrigi, ordinatur ad eius correctionem, & quandiu non vult corrigi, merito continuatur reprehensio, & exprobratio peccati præteriti; ita de punitione dicendum videtur propter eandem rationem.

45.

Dices iterum; ergo fieri potest de facto, ut magis aliquis puniatur in Inferno propter peccata venialia quam propter mortale, quia utraque pœna est æterna; & cum pœna pro mortali sit finita in intensione, poterit tandem æquari, & superari à pœna venialium, si hæc magis, & magis multiplicaretur. Consequens autem videtur absurdum, quia peccata venialia quantumvis multiplicentur, nunquam adæquant vnum mortale in gravitate culpæ, ergo neque in pœna. Respondeo negando sequelam simpliciter loquendo, quia necessitas perpetuitatis pœnæ nullo modo correspondet venialibus, sed soli mortali, cui soli respondet obstinatio, & necessitas perpetuitatis: loquendo autem de pœna sensus non est inconueniens, æqualem respondere multis venialibus, & vni mortali, dū tamen illis correspondeat perpetua per accidens; huic autem per se, quod provenit ex maiori huius gravitate quod fatentur multi apud Grana- do in materia de peccatis *tract. 9. disp. 4. num. 6.* qui eos sequitur. Quod quidem admitti potest iuxta secundam solutionem, nam iuxta primam supra positam non est necesse concedere sequelam etiā de pœna sensus, quia posset ea ita esse remissa, ut nunquam adæquet acerbiter pœnæ æternæ quæ respondet culpæ mortali.

Ex dictis inferitur solutio ad obiectionē initio propositam: negamus enim per secundum peccatum mortale remuiscere pœnam dimissam prioris peccati mortalis formaliter loquendo: illa enim prior erat per se æterna; hæc autem, quæ nunc datur, est æterna, per accidens: itam pœna illa dimissa erat etiam obstinatio, quæ debebatur propter illud

primum peccatum, nunc autem obstinatio non contrahitur propter illud primum, sed propter posterius peccatum: solum ergo perseverat formaliter illa pœna, quæ iam debebatur, sed tamen manet æterna per accidens propter obstinationem, quæ illi adiungitur, ut iam explicatum est.

DISPUTATIO XI.

De effectu pœnitentiæ in ordine ad recuperationem gratiæ, & virtutum.

SECT. I. An recuperetur gratia correspondens meritis precedentibus.

SECT. II. An merita remuiscant in ordine ad idem premium, quod prius debebatur?

SECT. III. Virum per pœnitentiam restituatur etiam gratia antiqua, quæ data fuerat sine meritis.

Hæc est eadem quæstio cum ea, quæ sub aliis terminis solet disputari de remuiscencia meritorum; an scilicet merita per peccatum mortificata, postea per pœnitentiam remuiscant? Nam si merita remuiscunt in ratione meriti, & coipso redeunt habitus gratiæ, & virtutum insuflatum illis meritis correspondentes, qui per peccatum fuerant deperditi. Agunt ergo de hac quæstione Theologi etiam in 1. 2. q. 14. in materia de marito ubi videtur potest P. Valquez *disp. 1. 2. 1. 1.* & in præfati art. 5. & P. Suarez in opusculis relict. peculiari de remuiscencia meritorum.

SECTIO I.

An recuperetur gratia correspondens meritis precedentibus.

Quod querimus de habitu gratiæ intelligimus etiam de virtutibus insuflis, quæ veniunt cum gratia. Eadem enim est earum ratio, supposita sententiæ communi, quod habitus insuflis virtutum moralium habeant connexionem cum habitu gratiæ, ita ut recedente gratia, recedant, & veniente, veniant cum illa. Est autem duplex gratia, de qua potest queri, an per pœnitentiam recuperetur: altera est, quæ ante peccatum erat iam data ex meritis, altera quæ data fuerat etiam ante peccatum ex opere operato, verbi gratia, per Sacramenta: utraque per peccatum perditur, & de utraque queritur, an per pœnitentiam restituatur; ita ut si homo ante peccatum habebat quatuor gradus gratiæ, partim per Sacramentum, partim per merita comparatos; post pœnitentiam iidem, vel alij quatuor gradus restituatur ultra gratiam, quam in secunda iustificatione per contritionem: verbi gratia, vel per Sacramentum pœnitentiæ accipit? In hac sectione, & sequenti dicemus de gratia acquisita per merita, an redeat. Sectione verò tertia dicemus de gratia quam habuerat homo ex opere operato, an etiam redeat.

Supponimus, per peccatum merita precedentia non mori, sed mortificari; id est, non ita extinguuntur, quin maneat in eo statu in quo possint iterum expedire habere suam operationem, scilicet, perducere hominem ad gloriam: impediuntur, sed non extinguuntur; retinent enim adhuc vim inferendi premium, si tollatur obex peccati.

Hoc supposito, conveniunt Theologi cum S. Thoma

Merita pro
cedentia per
penitentiam
reuiuiscunt.

ad Hebr. 6.

4.
Trident.

1.
ad Gal.

Hieronymus.

6.
Trident.

1.
ad Gal.

1.
ad Gal.

1.
ad Gal.

1.
ad Gal.

1.
ad Gal.

1.
ad Gal.

1.
ad Gal.

1.
ad Gal.

1.
ad Gal.

1.
ad Gal.

ma in presenti quod per penitentiam reuiuiscunt merita precedentia. Conueniunt, inquam, in hoc, quasi in dogmate, ita ut aliqui dicant esse de fide, ut Nūus in presenti artic. 5. §. tota difficultas. Alij contrarium esse errori proximum. Ita Bañes 2. 2. quest. 24. articul. 6. dub. 6. Alij, non posse sine temeritate negari. Ita Suarez cum alijs, Fundamenta precipua hæc sunt. Primum ex Paulo ad Hebr. 6. Vbi iuxta communem interpretationem loquitur ad eos, qui post Baptismum lapsi fuerant in peccatum; quos ubi acriter deterruit difficultate conuersionis, & venia: postea eos ad spem erigit his verbis: *Confidimus de vobis dilectissimi meliora, & viciniora salutis, tamen si ita loquimur: non enim iniustus est Deus, ut obliuiscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis, & ministrastis, &c.* Ex quibus verbis Glossa interlinealis, & alij colligunt priora illa merita remunerationem suam accepturam, si ij iterum peniterent & resurgerent à peccato Videatur P. Vasquez in presenti dubio 1. numero 13. & sequentibus.

Confirmatur magnoperè hic sensus Pauli ex Tridentino sessione 6. cap. 16. vbi illa Apostoli verba in eo sensu videntur accipi: sic enim dicitur: *Hæc igitur ratione iustificatis hominibus, siue acceptam gratiam perpetuo conseruauerint, siue amissam recuperauerint, proponenda sunt Apostoli verba abundante in omni opere bono scientes, quod, labor vester non est inanis in Domino, non enim iniustus est Deus; ut obliuiscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius.* Vbi Concilium cum mysterio videtur dixisse, hæc verba proponenda esse iis etiam iustificatis qui amissam gratiam recuperauerint: ut indicet, sermonem etiam esse de meritis præmortificatis: nam si de solis meritis loqueretur factis post vltimam iustificationem, non oporteret de iis iustificatis specialiter facere mentionem, cum nihil habeant peculiare ab alijs iustificatis, respectu eorum meritorum: quia tamen quoad merita, mortificata erat peculiaris difficultas: ideo illorum, qui post peccatum iterum secundò surrexerant, specialiter meminit, ut eos etiam Apostoli verbis consolaretur.

Secundum fundamentum sumitur ex eodem Paulo ad Galat. 3. vbi Galatis post Baptismum lapsi, qui tamen pro Christo multa passi fuerant, subiungit Apostolus: *tanta passi estis sine causa, si tamen sine causa.* Hæc posteriora verba, teste Hieronymo, ibi indicant, illa priora opera non caritura fructu, si Galatæ resipiscant. Verba Hieronymi sunt hæc: *Spes est, quod quicumque ob Christi fidem laborauerit, & postea lapsus fuerit in peccatum, siue priora sine causa dicitur passus fuisse, diem peccat, sic rursus non perdet ea, si ad pristinam fidem, & ad primum studium reuertatur.* Quem etiam sensum videntur colligere Glossa, & Anselmus ex illis Apostoli verbis.

Tertium fundamentum precipuum est ex Tridentino illo cap. 16. vbi, ut opus aliquod sit meritum vitæ æternæ hæc solum requirit, ut scilicet in Deo hoc est, in gratia, sit factum, & homo debeat in gratia: idem reperit canon. 32. his verbis: *Si quis dixerit, iustificationem bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & Iesu Christi meritum, cuius vnum membrum est, sunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consequutionem, atque etiam gloriæ augmentum, anathema sit.* Non dixit, si gratiam non interrupperit, sed solum si in gratia decesserit. Hæc autem omnia verificantur in eo opere, quod postea per peccatum mortificatur.

P. Ioan. de Lugo, de Penitentia,

fit enim in gratia, & ex gratia, & tandem homo decessit in gratia, ergo consequitur præmium: alioquin si aliquid aliud requiritur, falsum est, quod Concilium dicit id solum requiri, & nihil amplius deesse, ut habetur illo can. 16.

Obiicies ex eodem Tridentino illa sessione 6. canone 26. vbi videtur exigi ad obtinendum præmium perseuerantia in gratia post meritum vsque ad mortem his verbis: *Si quis dixerit, iustos non debere pro bonis operibus, quæ in Deo fuerint facta, expectare æternam retributionem à Deo per eius misericordiam, & Iesu Christi meritum, si bene agenda, & diuina mandata custodiendo vsque in finem perseuerarint, Anathema sit.* Vnde colligi videtur, non deberi præmium bono operi, si postea iustus non perseuerat in gratia, sed labitur in peccatum, & postea resurgit. Respondeo, in primis in eo loco, licet affirmetur perseuerantem in gratia sine interruptione vsque ad finem habiturum præmium: non tamen negari, id quod alijs in locis dictum fuerat, habiturum præmium boni operis in gratia facti, quicumque in gratia decesserit, siue interrupta fuerit, siue non interrupta. Cum nulla alia conditio dicatur exigi, nisi mors in gratia. Deinde respondeo, per perseuerantiam vsque in finem non intelligi gratiam nunquam interruptam, sed gratiam perseuerantem ab vltima eius acceptione vsque ad mortem. Sic enim dicitur etiam à Christo, *Qui perseuerauerit vsque in finem, saluus erit.* Matth. 19. vbi perseuerantia nomine, quæ certè in omnibus adultis necessariò requiritur ad salutem, non significatur gratia solum nunquam per totam vitam amissa; sed gratia vsque ad mortem conseruata siue multò, siue paulò ante accepta fuerit.

Quartum fundamentum ex auctoritate Patrum, scilicet ex Glossa interlineali in illud Ioel. cap. 2. & reddam vobis annos, quos comedistis locustas: vbi Glossa: *non patiar, perire vbertatem, quam perturbationibus animi perdidistis.* Item ex eadem Glossa interlineari, *Leuitico. capite septimo.* in priora verba. Item ex Anselmo, Theophylacto, Chrysostomo, Theodoro, super illa Verba Pauli supra adducta ad Hebræos cap. 6. quos adducit Vasquez in presenti dubio 1. num. 17, qui etiam reuocant alia Patrum loca, ex quibus minus bene solet hæc conclusio probari. Potest autem iis addi testimonium Felicis Papæ Tertij in Epistola ad Acacium Episcopum Constantinopolitanum, quam affert Baronius, tomo quinto Annalium, anno Christi. 483, vbi Episcopum ad correctionem, & penitentiam hortatur his verbis: *Vbi est frater Acacii labor tuus, quo tyrannidis hæreticæ opem desudasti pariter, hoc damno conscientia tua eiusmodi perire mercedem, quibus verbis aperte indicat, posse illam mercedem non perire, si per penitentiam ad gratiam redeat.*

Difficultas est in reddenda ratione huius reuiuiscentiæ, & discriminationis inter merita & demerita, Ratio reuiscitur hæc per sequens peccatum non redeant, sicut reuiscunt merita redeunt per penitentiam? Certè qui hoc quaerit, ad misericordiam Dei reducunt, qui prior est ad beneficiendum, quam ad puniendum, non fugiunt difficultatem, imò augent illam. Si enim ex natura rei tantam vim habet peccatum ad extinguenda merita, quantam iustificatio ad extinguenda peccata; ergo secunda vita illa, quam postea habent merita, non est, nisi ex misericordia Dei, atque adeo homo ille non erit verè dignus, sicut antea, sed ex misericordia Dei reputabitur dignus, quod non sufficit ad veram rationem meriti condigni, de quo agimus in presenti.

Huius difficultatis solutio pender ex illo dubio quod hic tractari solet, an merita reuiuiscant ex iustitia,

7.
Trident.

8.
Ioel.

Felix III.

2.
Ratio reuiscitur.

10.

iustitia, an verò ex misericordia Dei in quo Pater Vaquez dicta disputat. 22. 1. cap. 3. & 4. & in presenti dubio. 1. dicit, reuiviscere ex natura rei, ita ut nullo modo potuerit impediri à Deo, quòd reuiviscant, quare tota misericordia Dei est, quòd homo poeniteat, vel iustificetur: supposita verò iustificatione, omnino necesse est merita reuiviscere; quia alioquin si ex misericordia Dei id oriretur, non haberent merita veram dignitatem, ut dicebamus.

11. P. Suarez dicta relectione disputat. 1. sect. 3. concedit, merita de se habere dignitatem quasi fundamentalem ut possint à Deo acceptari, etiam si fuerint interrupta: sed addit, potuisse à Deo non acceptari, atque ideo misericordiam Dei intervenire, non solum in eo quòd homo poeniteat, & iustificetur, sed etiam quòd Deus ratione peccati hominem non priuaverit in perpetuum omni iure, quòd ex meritis præcedentibus poterat habere: tunc enim, licet postea iustificaretur, merita non reuiviscerent, sed adhuc careret illis in poenam peccati præcedentis: sed tamen supposita lege, quòd voluit, merita ita acceptare, ut possent reuiviscere, iam ex iustitia inferunt præmium, quia Deus ex iustitia tenetur leges suas in remuneratione statutas servare. Ideoq; Paulus dixit ubi supra, Hebræos non amissuros sua opera priora, quia Deus non est iniustus, esset enim contra iustitiam, supposita lege præsentis, si illa merita non reuiviscerent.

12. Nobis iuxta propria principia facilis erit resolutio eius questionis, suppono enim ex materia de Incarnatione, Deum non obligari ex rigorosa, & stricta iustitia ad dandam gloriam hominibus, sed ex fidelitate, quare reuiviscencia hæc, licet esset ex lege, & statuto Dei, non esset ex iustitia commutativa strictè loquendo, sed late sumptim, in quo sensu dixit Paulus, fore contra Dei iustitiam, si negaret præmium, scilicet, contra iustitiam illam, cuius Deus est capax, nempe gubernativam, vel aliam. Deinde suppono ex 1. 2. in materia de merito, condignitatem, & valorem operum non provenire ex acceptance extrinseca Dei, sed ex qualitate ipsius operis, & ex dignitate operantis, quamvis enim Deus nolit illud opus acceptare ad præmium; tamen ipsum opus de se erit dignum tali præmio: poterit ergo Deus illud non præmiare, sed non poterit facere quòd non sit dignum præmio. Acceptatio itaque Dei non dat dignitatem, sed dat infallibilem consequentiam: quare in hoc puncto est fere questio de nomine cum Patre Suarez: nam ipse etiam ante divinam acceptationem agnoscit in operibus quandam condignitatem fundamentalem, seu æqualitatem, quantum est de se, ut acceptentur à Deo in ordine ad tantum præmium. Hanc nos appellamus condignitatem simpliciter: acceptatio verò complet opus, non in ratione meriti, sed ratione meriti infallibiliter inferentis præmium. Hoc ergo suppono, dubium est, an ante omnem legem, & statum Dei, opera iusti habeant de se valorem, & dignitatem, ut detur illis gloria, etiam si per peccatum interruptatur gratia, dum tamen postea restituatur. Fatemur enim, Deum potuisse non dare gloriam postea pro eis operibus per peccatum interruptis, & quoad hoc à libertate Dei pendere, quòd detur præmium pro illis; sicut etiam pendet ab eius libertate, quòd detur præmium pro meritis non interruptis: sed dubium est, an sicut merita non interrupta ex natura rei exigunt præmium; ita merita interrupta illud exigant ex natura rei, ita ut Deus ex natura rei non possit aliter facere licet possit de potentia absoluta.

De quo breuiter assero, in primis potuisse Deum de potentia absoluta post primum peccatum priuare hominem, omni spe recuperandi priora merita, ita ut licet postea iustificaretur, non reuiviscerent. In hoc discendum à Patre Vaquez, nulla enim apparet in hoc repugnantia in ordine ad potentiam absolutam, secundum quam potuisset Deus condonare culpam non condonando poenam æternam, ut supra diximus; ergo à fortiori posset condonare culpam non condonando aliquam partem pænæ, qualis esse potuisset extinctio meritum præcedentium, si Deus in poenam peccati ea extinxisset, ut videtur potuisse.

Dico tamen secundò, ex natura rei, & conformiter ad exigentiam gratiæ habitualis, eo ipso, quòd homo redeat in Dei amicitiam, debent reuiviscere merita priora sine ullo favore Dei superaddito, qui saltem non sit connaturaliter debitus ipsi iustificationi, hanc conclusionem suadet multi natura gratiæ habitualis, quæ ex se, & connaturaliter est semen gloriæ, quare licet de potentia absoluta potuisset homini iustificato, & grato non condonari poena æterna, quam debet ex peccato; sed tamen connaturaliter gratia habitualis exigit illam condonationem, quia connaturaliter exigit gloriæ, cum qua non potest stare poena æterna: ita ergo similiter connaturaliter exigit, quòd iustus non patiatur in æternum aliquam poenam propter peccatum, si autem priuaretur in æternum præmio præcedentium meritum, iam pateretur perpetuam iacturam, quæ erat poena præcedentis peccati, cum supponatur priuatus homo ille meritis præcedentibus, & præmio illorum in poenam peccati, quòd commisit, ergo verè puniretur poena aliqua æterna, quòd videtur repugnare ex natura rei cum statu beatifico gloriæ, in quam nihil intrat coingnatum, non solum debito culpæ, sed neque etiam debito pænæ, neque enim ille locus est supplicij & punitionis, sed gaudij, & præmij, illum enim, quem Deus actu punit, videtur aliquo modo odio habere, non odio inimicitie, sed odio vindictæ iustæ, & dum punit, recordatur illius peccati: quòd esset contra id, quòd promissit, quòd in quocumque die ingemiscat peccator, eius peccati amplius non recordabitur Ezech. 18. hoc est non solum ad odium retinendum propter culpam, sed neque ad puniendum in æternum, ut explicat ibi Glossa, cum ergo gratia connaturaliter afferat solum ius ad statum beatificum, cum quo ex natura rei non potest stare malum culpæ, vel pænæ, consequens est, quòd gratia afferat etiam ex natura rei restitutionem meritum, quæ si non restitueretur, daretur aliquod malum perpetuum pænæ.

Dices, illam carentiam præmij præcedentibus meritis correspondentis, non futuram propriè poenam, aut punitionem in patria, sed effectum relictum ex peccato præterito, à quo quasi à causa formali extincta fuit gratia, & merita præcedentia. Sed contra, quia non potest explicari, quomodo merita per peccatum mortificentur, vel extinguuntur, nisi demeritorie, quatenus, scilicet, indignum est, peccatorem præmiari, vel dignum est, qui non præmiatur: hæc autem poena non aliter exsequutioni mandatur, quam negando illi præmium, quòd prioribus meritis debebatur: cum ergo hoc præmium continuò negetur per eternitatem, consequens est ut per eternitatem exsequutioni mandetur poena, quam per peccatum incurrit, & per consequens quòd per eternitatem puniretur, si ea merita, nunquam præmiarentur.

Cōfirmatur quia nō alio modo in damnatis carentia gratiæ, & gloriæ est poena actualis damni, nisi quatenus

quatenus tunc executioni mandatur effectus, quæ peccatum inuit; scilicet impedimentum gratiæ, & gloriæ: sed similiter mandaretur executioni in Cælo effectus causatus per peccatum, scilicet, negatio maioris gloriæ, & gratiæ, quam per priora merita homo comparauerat, & per peccatum perdidit; ergo illa carentia esset quasi quædam pœna damni: non tollendo omnino visionem, & amicitiam Dei, sed saltem tollendo illam maiorem amicitiam, & visionem & hoc propter peccatum, quo perdidit ius, quod ad ipsâ habebat. Vnde licet aliud sit priuari iure ad gloriam; aliud priuari illa gloria quorum primum poneretur statim post peccatum secundum verò post mortem, sed tamen non potest tolli ius, quia eo ipso sequatur ablatio præmij in perpetuum, & per consequens, quin puniatur in æternū, quia nullo alio modo puniatur homo, vel patitur, nisi per carentiam illius, præmij, quæ carentia est æterna quod si contendas, illam non esse pœnam, sed effectum pœnæ: nepe priuationis iuris. Contra hoc est, quia etiam ipsa carentia iuris est æterna, quare sicut qui priuatur opibus in pœnam, patitur etiam postea illâ pœnam: ita esset in præfati, quod homo in æternū pateretur illâ pœnam, scilicet carentiam iuris, & effectum illius, nepe carentiam præmij.

17. Dices iterum; ergo nec de potentia absoluta potuit Deus impedire, ne reuiuiscant merita in iustificatione, quod est contra primam conclusionem. Probat sequela, quia eo ipso, quod homo iustificatur, accipit ius ad gloriam, ergo accipit ius ad carentiam omnis pœnæ æternæ, ergo habet ius, ne puniatur per carentiam illam perpetuam præmij debitis meritis præcedentibus, ergo eo ipso habet ius ad illud præmium, ergo eo ipso reuiuiscunt merita præcedentia, quid enim aliud est reuiuiscere, quam habere ius ad obtinendum præmium pro illis? Respondeo, gratiâ afferre secum exigentiam quandam connaturalem, qua connaturaliter exigit condonationem omnis pœnæ æternæ; sed tamen Deus de potestate absoluta, potest adhuc posita gratiâ, non condonare pœnam æternam, non solum partialem, sed nec totalem: quo casu homo stante gratiâ, adhuc esset debitor debito proximo pœnæ æternæ Inferni, ut supra diximus, atque à fortiori eodē modo de potestate absoluta posset Deus, non obstante illa connaturali gratiæ exigentia, non condonare homini aliquam carentiam æternam illius maioris gloriæ, quam per merita priora meruerat, & cuius carentiâ meruerat per peccatū subsequens, quo casu, non debebat dici ille homo habere ius absolute ad illam maiorem gloriam, sed habere ratione gratiæ habitualis exigentiam connaturalem ad condonationem illius pœnæ, & per consequens habere quasi ius quoddam connaturalitatis mediatum ad illam gloriam, cum hoc tamen staret bene dignitas absoluta illius pœnæ quandiam non condonaretur à Deo.

18. Vergebis adhuc, quia id, quod nos concedimus de possibili potuisse, scilicet Deū extinguere merita per peccatū, ita ut postea aduenire etiam iustificatione per gratiâ, non possent reuiuiscere, videtur de facto concedendum: peccatū enim de facto habet eadē malitiâ quā tunc haberet, ergo habet eandē indignitatem, ergo reddit formaliter hominē indignum omni iure ad præmium propter opera præcedentia; ergo de facto extinguit omnino illud ius: quid enim illud est extinguere ius, nisi reddere hominē formaliter indignū retinēdi aliquod ius radicale ad præmiū? si ergo de facto peccatū aufert omne ius radicale, extinguit illud, & reducit ad eū statū omnino, quæ haberet, si nunquā fuisset: quod autē ex-

Ioan. de Lugo de Penitentia

tinuum est, & non solum consopitū, viuificari non potest per gratiâ, quia Deus non potest facere, ut homo sine meritis habeat ius ex meritis ad gloriam.

Respondeo, peccatum de facto habere totam illam indignitatem, atque adeo peccatorem dignum fieri, ut extinguatur totum ius, & valor meritorum omnino: de facto tamen non extingui, quia licet homo peccans dignus sit, ut Deus auferat illi omnem spem recuperandi gratiâ, & per consequens viuificandi merita priora, de facto tamen Deus non vult auferre homini in hac vita potentiam, & spem recuperandi gratiâ, & ideo non extinguitur omnino illud ius, sed manet suspensum, quandiu potest per gratiâ viuificari, quæ gratia ex natura rei affert quod redeat valor priorum meritorum, & eorum præmium.

Hinc infero primò, si peccatum hominis habentis merita mortificata remitteretur à Deo per meram condonationem extrinsecam sine infusione gratiæ, potuisset tunc ex natura rei non reuiuiscere priora merita; quia potuisset Deus remittere culpam non condonando pœnam æternam totalem vel saltem partialem, qualis erat carentia gloriæ illis meritis debita & hoc quidem ex natura rei, cum non esset gratia habitualis (ut suppono) quæ nunc de facto exigi ex natura rei condonationem pœnæ æternæ: nullum ergo esset principium, cui ex natura rei deberetur tunc reuiuiscencia meritorum, & ideo caute à Concilio exigitur mors in gratiâ, ut merita reuiuiscant.

Infero secundò, in prædicto casu potuisset etiam ex natura rei reuiuiscere merita potuit enim Deus remissa culpa per condonationem extrinsecam sine infusione gratiæ, remittere etiam omnem pœnam æternam, in qua non continebatur carentia æterna (ut vidimus) præmij correspondentis illis meritis præcedentibus: quare condonata omni pœna æterna: illa etiam carentia debebat condonari, & licet ille homo pro tunc, vel pro illo etiam tempore sequenti determinato careret gratiâ, sed tamen eius merita præcedentia reuixerant ex vi illius condonationis, & habebat ius, ut gratia præcedens sibi aliquando restitueretur, ne illa perpetuo careret.

Potes: si Deus nunc educeret aliquem ex Inferno & daret illi spatium penitentiae, an tunc reuiuisceret antiqua eius merita, si forte habuit aliqua? Respondeo, ex natura rei redditura propter rationem supra traditam, quia gratia, quæ nunc recipiet, daret illi ius ad gloriam, & per consequens exigeret non punire iam hominē illum aliqua pœna, qualis esset carentia præmij debiti illis operibus.

Dices, illa merita non solum erant mortificata, sed mortua, ergo non possent redire. Respondeo in casu posito non fuisse omnino mortua, & extincta, nam posito, quod Deus non habebat decretum absolutum est efficax puniendi illum hominem in æternum in Inferno; non erat præcisè omnino spes recuperandi illa merita; nunc autem de facto merita in damnatis dicuntur mortua quia iam est omnino illis impossibilis vita: quo impossibilitas provenit formaliter ex decreto Dei non remittendi vquam eis illam pœnam: radicaliter verò ex ipsa status conditione, quæ quia est iam extra viam, & in termino, affert secum eam immutabilitatem, & per consequens adimit meritis potentiam refurgendi; ex qua impotentia dicuntur omnia mortua.

Dices iterum, quod si homo ille, qui extraheretur ex inferno in pœnâ peccati priuatus iam fuisset à Deo omni iure, quod ex meritis quocumque modo habuisset, potuissent ne adhuc reuiuiscere eius

Q 3 merita

merita, si iterum peniteret? Respondeo, priuari hominem omni iure omnino ex meritis orto, est omnino extinguere merita, hoc autem, ut dixi, non est aliud, quam Deum decernere absolute, & efficaciter, quod careat in eternum premio illis meritis correspondente: quo casu certum est, merita non reditura, quia repugnat, Deum habere illud decretum, & merita redire ad premium. Dicimus tamen ex natura rei non posse illud decretum absolute esse in Deo nisi simul habeat voluntatem non iustificandi iterum eum hominem; quod si velit adhuc post aliquod tempus eum iustificare, & educere ex Inferno; connaturaliter loquendo, non potest velle absolute priuare illum omni iure ex meritis prioribus orto.

24. Vltimo constat ex dictis differentia inter merita, & demerita, cur illa reuifcant, & non hæc. Ratio constat ex dictis *disputatione præcedenti*, cum enim peccatum condonatur, eo ipso petit omnino ius Dei contra hominem, ut ibi vidimus; quando autem homo peccat, non perit ius ad premium non enim potest aliter perire illud ius, nisi volente Deo punire peccatum priuatione perpetua illius præmij, dū ergo Deus non habet istam voluntatem, non perit meritum, peccatum verò perit per penitentiam, quia Deus habet voluntatem efficacem nunquam irascendi vltius propter illud peccatum, sed potius condonandi illud. Quod ergo pereat peccatum, & non meritum, oritur ex tali, vel tali voluntate Dei; vtrumque enim posset æque perire, vel durare si Deus vellet.

SECTIO II.

An merita reuifcant in ordine ad idem premium, quod prius debebatur.

25.
Ad quod
premium
reuifcant
merita?
Prima
Sententia.
Ad premium
accidentale.

Vidimus, reuifcere omnino ad premium, in quo omnes conueniunt. Restat videre, ad quod premium? in quo valde dissentium Doctores. Aliqui voluerunt, solum redire ad premium accidentale, quatenus beatus in patria habet speciale gaudium, de operibus illis, quæ fecit ante peccatum. Occasionem dederunt huic sententia quadam verba Sancti Thomæ in præfenti art. 5. ad 5. sed hæc sententia ab omnibus reicitur & ab aliquibus (inter quos est Suarez disp. illa. 2. sect. 1.) temeritatis nota damnatur. Opponitur enim testimoniis Pauli, & Concilij supra adductis, & re vera reuifcentiam omnino tollit, illud enim gaudium accidentale habebunt etiam beati, de operibus bonis factis in statu peccati, & quidem maiorē occasionem gaudij dabunt eis hæc, quam illa opera: quia horum intuitu dedit eis Deus spiritum compunctionis & contritionis: illorum verò priorum operum nullum iam fructū habent, & tamen nemo dixerit, opera in peccato facta reuifcere; nam reuifcere est vitam recuperare, vita autem intelligitur esse ipsa rei substantia, & in ordine ad premium substantiale. De mente Sancti Thomæ videbimus in fine huius sectionis.

26.
Secunda.
Ad premium
substantiale.

Secunda ergo sententia est, reuifcere merita in ordine ad premium substantiale gratia, & gloriæ: hoc tamen non dari re ipsa maius secundum entitatem, quam si ea merita non præcessissent, sed dari utroque titulo, & intuitu etiā coram meritorum, atque ideo in ratione præmij, esse maius, quia datur propter maiora, vel plura merita: sicut in humanis eadē res, vel corona data incertamine litterario est maius premium, & magis aestimabile, quam si daretur in certamine inferiori, vel sine vllis meritis. Hæc sententiam docuit M. Bañes 2. 1. q. 24. art. 6. eam tamē

impugnant ipsi etiam Thomistæ, quos affert Torres ibi disp. 69. dub. 2. Sotus dicit, esse falsissimā, Ledesma, esse erroneam, Suarez, esse parum consentaneam Conciliis, & Patribus, & merito quia, testimonia supra adducta loquuntur clare, de tali reuifcentia, per quam homo plus habeat, quam aliis sine illis meritis habuisset. Vnde Tridentinum de *Canon. 32.* loquens vniuersaliter de omnibus meritis dixit, per ipsa meriti hominem augmentum gratia, vitam æternam, & ipsius gratia æterna, si in gratia decesseris consequutionem, atque etiam gloriæ augmentum: solum ergo petit illam duplicem cōditionē, quod fiant in gratia, & homo in gratia deccat, ut afferant gloriæ augmentum: hoc autem totum reperitur in operibus mortificatis, quæ postea reuifcant ergo nihil eis deest, ut afferant gloriæ augmentum. Quod si hoc non afferunt, re ipsa non reuifcant, sed solo nomine saluatur reuifcentia, sine vlla procul vilitate fidelium, augentur solida consolatione: quid enim mea refert, quod idem nihil premium detur vno, vel duplici titulo: sicut neque conducere ad terrorem, quod peccata sequentia deberent puniri etiam eadem poena peccati præcedentis sine aliquo poenæ augmento. Aliquin alius posset contendere per primum solum opus dari determinatū gradū gloriæ: qui idem datur per omnia bona opera subsequencia, quod esset absurdissimū. Neque obstat quod dicebatur de corona, quæ apud homines exultimatur maius premium, quando datur propter illustriora merita: nam ibi non habet rationem præmij ipsa entitas coronæ secundum se, sed multo magis honor, & existimatio hominū quæ per illā coronam ostenditur de virtute illius, qui præmiatur. In cælo autem Premium substantiale non sumitur ex honore, vel fama extrinseca, sed ex visione Dei, quæ ipsa beatificat hominem; & cui accidit illa gloria, & existimatio extrinseca, tanquam premium accidentale: quare si solum reuifcant merita ad hoc extrinsecum, non differt hæc secunda sententia à prima.

Tertia sententia aliorum Thomistarum est, restitui merita ad maius gloriæ augmentum substantiale, non tamen semper integrè, sed ad partem illius, quod antea illis debebatur. Quæ verò proportio ne resurgant, explicant variis modis: quos, & eorum Auctores referunt, & impugnant Suarez *ibid. supra, sectione secunda*; & Vasquez in præfenti Sotus, & Ledesma dicunt, restitui gratiam præcedentem iuxta proportionem dispositionis præsentis, inquit qui nunc disponitur summo conatu sibi possibili, recuperet totam gratiam præcedentem, qui verò cum dimidio, dimidiam; & ita alij cum eadem proportionem. Alij attendunt solum ad mensurā absolutā dispositionis præsentis: inquit qui habet dispositionē ad gratiam præsentem, ut duo, verbi gratia, accipiat etiā de gratia præterita alios duos gradus, quia dispositio, quæ sufficit ad duos gradus novos, sufficit etiam ad resuscitandos duos antiquos. Quod si homo ante mortem non se disponit sufficienter ad totam priorem gratiam recuperandam; alij dicunt eum in vltimo vite instanti conaturum: alij in primo instanti alterius vite, alij nunquam illam partem gratia restituentam. Alij denique mensuram determinare videntur ex gratia illa, in qua homo resurgit iuxta præsentem dispositionem; nam si homo accipit gratiam ut quatuor, tunc merita omnia præcedentia considerantur, ac si tunc elicerentur ab hoc homine cum ista gratia ut quatuor, & iuxta eam mensuram dignificantur, & augent gratiam præsentem. Hunc modum commemorat Suarez *disput. 2. n. 15.*

Postrema sententia concedit, merita restitui integrè